

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 25/09-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. marca 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti Ing. J. Š., K., zastúpeného advokátom JUDr. J. L., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 127/04 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. J. Š. podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 127/04 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava I prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 127/04 konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. J. Š. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 330 € (slovom tisícristotridsať eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava I je p o v i n n ý zaplatiť Ing. J. Š. náhradu trov konania v sume 223,46 € (slovom dvestodvadsaťtri eur a štyridsaťšesť centov) na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. J. L., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. októbra 2008 doručená sťažnosť Ing. J. Š., K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. L., K., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 127/04.

Sťažovateľ k priebehu súdneho konania vedeného okresným súdom uviedol:

„Dňa 25. 2. 2004 som podal na súd žalobu o náhradu škody na Okresný súd v Košiciach. Dňa 7. 5. 2005 bol môj návrh postúpený Okresnému sudu Bratislava I. Navrhol som, aby Okresný súd vydal rozsudok, ktorým zaviazže Ministerstvo financií nahradiť mi škodu vo výške 1.939.634,- Sk s prísl..

Súd vo veci doposiaľ nerozhodol. A v období od 7. 5. 2004 do 5. 10. 2004 a následne do 10. 1. 2008 súd vo veci nevykonal žiadny procesný úkon.

Ako z uvedeného vyplýva, súd bol v konaní nečinný, konanie neúmerne predlžoval, čím porušil moje základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky...

Pri uplatnení ochrany môjho základného práva som využil všetky právne prostriedky, ktoré mi právne predpisy na jeho ochranu poskytujú. Listom zo dňa 25. 8. 2008 som podal sťažnosť na prieťahy v konaní podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov predsedníčke Okresného súdu Bratislava I, ktorá moju sťažnosť vyhodnotila ako dôvodnú a za spôsobené prieťahy sa mi v mene súdu ospravedlnila.“

Sťažovateľ v petite sťažnosti navrhol, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo Ing. J. Š... K., občan SR, upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 10C/127/04 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava I prikazuje, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. J. Š. priznáva finančné zadosťučinenie 200.000,- Sk (slovom dvestotísíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť... do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia (nálezu).

4. Ing. J. Š. priznáva trovy právneho zastúpenia, ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný zaplatiť na účet advokáta do dvoch mesiacov od tohto rozhodnutia (nálezu).“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. I. ÚS 25/09-9 zo 4. februára 2009 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu z 11. februára 2009 sa k sťažnosti vyjadrila predsedníčka okresného súdu listom sp. zn. Spr. 3139/09 z 24. februára 2009, ktorý bol ústavnému súdu doručený 2. marca 2009. Vo svojom vyjadrení poukázala na priebeh súdneho konania a jednotlivé úkony okresného súdu vo veci a uviedla: *„S poukazom na jednotlivé úkony vykonané v predmetnom konaní musím konštatovať, že predmetné konanie je v období od 07. 05. 2004 do 05. 10. 2004 a následne do 10. 01. 2008 (okrem úkonu dňa 07. 07. 2005), kedy súd vo veci nevykonal žiadny procesný úkon, poznačené prietahom, ktorý bol spôsobený neprimerane vysokým počtom pridelených vecí v oddelení zákonnej sudkyne ako i pretrvávajúcim poddimenzovaným stavom sudcov a administratívnych pracovníkov na Okresnom súde Bratislava I. Sťažnosť... na prietahy v konaní je dôvodná...“*

S poukazom na uvedené objektívne dôvody, za ktorých došlo k prietahu v konaní prosím Ústavný súd Slovenskej republiky, aby uvedené skutočnosti pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia vzal do úvahy a nepriznal mu finančné zadosťučinenie v plnej výške.“

Právny zástupca sťažovateľa k vyjadreniu predsedníčky okresného súdu z 24. februára 2009 vo svojom stanovisku doručenom ústavnému súdu 17. marca 2008 uviedol, že „trvá na svojom podaní v celom rozsahu“, a zároveň oznámil tak, ako aj predsedníčka okresného súdu, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd z vyžiadaného spisu okresného súdu zistil, že konanie o návrhu sťažovateľa podanom 25. februára 2004 na Okresnom súde Košice I začalo 7. mája 2004 postúpením spisu z Okresného súdu Košice I.

Sťažovateľ sa ako navrhovateľ v 1. rade svojím návrhom domáhal voči Ministerstvu financií Slovenskej republiky náhrady škody, ktorá mu mala vzniknúť vkladom finančných prostriedkov do nebankovej inštitúcie a nenavrátением týchto prostriedkov.

V návrhu na začatie konania bola ako navrhovateľka v 2. rade označená M. Š., ktorá zomrela 28. novembra 2002 (t. j. pred podaním návrhu na začatie konania).

V spise okresného súdu na nachádzajú dva doklady o doručení výzvy na predloženie úmrtného listu M. Š. adresované Matričnému úradu v Košiciach (14. februára 2005 a 16. januára 2008). Dňa 21. januára 2008 bol okresnému súdu doručený list Matričného úradu Košice - Staré Mesto, v ktorom okrem oznámenia, že nevedú úmrtný list označenej osoby, poukazujú na to, že uvedené už oznámili okresnému súdu na jeho výzvu aj listom z 15. februára 2005, ktorý sa však v spise okresného súdu nenachádza.

Dňa 11. apríla 2008 okresný súd požiadal Okresný súd Košice II o vykonanie výsluchu sťažovateľa. Výsluch bol vykonaný 27. mája 2008 a vtedy sťažovateľ doložil aj

kópiu úmrtného listu M. Š. Spis sa nachádzal na Okresnom súde Košice II v období od 21. apríla 2008 do 17. júna 2008.

Dňa 23. júla 2008 okresný súd zaslal návrh na začatie konania na vyjadrenie odporcovi, vyzval sťažovateľa na oznámenie, či právny zástupca, ktorý bol prítomný pri jeho výsluchu, je jeho právnym zástupcom pre celé konanie, a požiadal ho o predloženie písomného splnomocnenia.

Dňa 30. júla 2008 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie odporcu k návrhu na začatie konania a 21. augusta 2008 splnomocnenie sťažovateľa udelené jeho právnemu zástupcovi.

Sťažovateľ prílohami k sťažnosti preukázal, že *„Listom zo dňa 25. 8. 2008... podal sťažnosť na prietahy v konaní... predsedníčke Okresného súdu Bratislava I, ktorá... sťažnosť vyhodnotila ako dôvodnú a za spôsobené prietahy sa... v mene súdu ospravedlnila.“*

Predsedníčka okresného súdu reagovala na sťažnosť sťažovateľa listom sp. zn. Spr. 2245/08 z 9. septembra 2008.

Sťažnosť sťažovateľa z 15. októbra 2008, ktorou namieta porušenie ním označeného základného práva okresným súdom, bola ústavnému súdu doručená 23. októbra 2008.

Dňa 15. decembra 2008 bolo vo veci nariadené pojednávanie na 4. február 2009.

Na pojednávaní konanom 4. februára 2009 sa bez ospravedlnenia nezúčastnil odporca. Taktiež sa pojednávania nezúčastnil sťažovateľ ani jeho právny zástupca, ktorý svoju neúčasť ospravedlnil z dôvodu *„kolízie jednaní“* a žiadal o jeho odročenie. Ospravedlnenie právneho zástupcu sťažovateľa bolo obsiahnuté v písomnom podaní doručenom okresnému súdu faxom v deň pojednávania, v ktorom upresnil aj označenie odporcu tak, že ním nie je Ministerstvo financií Slovenskej republiky ale Slovenská republika, zastúpená Ministerstvom financií Slovenskej republiky.

Po odročení pojednávania 4. februára 2009 (na neurčito) bolo 17. februára 2009 zaslané na vyjadrenie odporcovi podanie sťažovateľa (doručené okresnému súdu faxom 4. februára 2009 a následne poštou 6. februára 2009). Zároveň 17. februára 2009 okresný súd uznesením zastavil konanie o návrhu navrhovateľky v 2. rade, pretože v čase podania návrhu na začatie konania bola už nebohá.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v označenom konaní dochádzalo k porušovaniu označených práv sťažovateľa.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokovávanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, predmetom konania vedeného okresným súdom je rozhodovanie o nároku sťažovateľa na náhradu škody uplatnenom voči Ministerstvu financií Slovenskej republiky (neskôr Slovenskej republiky, zastúpenej Ministerstvom financií Slovenskej republiky, pozn.). Škoda mala sťažovateľovi vzniknúť vkladom finančných prostriedkov do nebankovej inštitúcie a ich následným nenavrátением. Predmet tohto súdneho konania nie je možné považovať po vecnej stránke za zložitý, taktiež po právnej stránke je nutné konštatovať, že žiadne skutočnosti nenasvedčujú zložitosti veci.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd pri preskúmaní spisu okresného súdu nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by sťažovateľ prispel k zbytočným priet'ahom v konaní okresného súdu. Treba poukázať na to, že sťažovateľ v období od začatia konania 7. mája 2004 až do 25. augusta 2008 nenamietal priet'ahy v konaní a nevyužil žiadne prostriedky nápravy tohto stavu, naopak tento stav pasívne prijímal.

3. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

V posudzovanom súdnom konaní bolo možné ustáliť neprímerane dlhé obdobie úplnej nečinnosti okresného súdu a to v období od začatia konania okresným súdom 7. mája 2004 až do apríla 2008, keď okresný súd začal vykonávať úkony smerujúce k prerokovaniu a rozhodnutiu veci. Okresný súd teda v období necelých štyroch rokov, okrem dvoch neúspešných pokusov o vyžiadanie úmrtného listu navrhovateľky v 2. rade (s uvedením dátumu jej úmrtia priamo v návrhu na začatie konania), nevykonával žiadne iné procesné úkony.

Ďalšie obdobie priebehu súdneho konania (obdobie od mája 2008) už necharakterizujú prieťahy a možno konštatovať, že v ďalšom období okresný súd priebežne konal a koná.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 127/04 došlo k zbytočným prieťahom v období takmer štyroch rokov pri doterajšej dĺžke konania takmer päť rokov, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa a prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 10 C 127/04 konal bez zbytočných prieťahov.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil,

je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 200 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 10 C 127/04, nečinnosť okresného súdu v období takmer štyroch rokov pri doterajšom období konania okresného súdu takmer piatich rokov, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že sťažovateľ počas obdobia nečinnosti okresného súdu tento stav až do 25. augusta 2008 pasívne prijímal, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 330 € za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. L.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1, § 11, § 13 ods. 3, § 14 ods. 1 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva

spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb s tým, že predmet konania podľa čl. 127 ústavy pred ústavným súdom, ktorým sú základné práva a slobody, porušenie ktorých sťažovateľ namieta, v zásade nie je oceniteľný peniazmi. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v období od 1. januára 2008 v konaní pred ústavným súdom predstavovala sumu 3 176 Sk a hodnota režijného paušálu sumu 190 Sk.

Ústavný súd právnenému zástupcovi sťažovateľa za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie vecí a písomné podanie ústavnému súdu) priznal odmenu v sume 210,85 € vrátane úhrady režijného paušálu v sume 12,61 €, spolu teda 223,46 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. marca 2009